

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Quæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

9 An conscientia speculative dubia, in materia justitiæ, possit esse regula operandi, quando datur titulus possessionis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

Q U A E S T I O IX.

An conscientia speculative dubia, in materia iustitiæ, possit esse regula operandi, quando datur titulus possessionis.

C A S V S.

TITIVS, cum inter bona paternæ hæreditatis, sericos quosdam pannos inuenisset; de quibus dubitabat, an à Patre, mutuo fuissent accepti; nec post debitam diligentiam, certior fieri potuisset: hoc dubio non obstante, ex ijs, vestes, & alia domus ornamenta fieri curauit. Quæritur; vtrum mortaliter peccauerit.

S U M M A R I V M.

2. An titulus possessionis sit ratio sufficiens dubium deponendi.
8. Possessio generat præsumptionem dominii.
- 9 Forum internum conformatur externo, & cur.
- 10 Titius, sericis pannis utendo, cum dubio, non peccauit.
- 11 Legitima Possessio, est sufficiens titulus Conscientiam dubiam deponendi.
12. Cur, in dubio, melior sit conditio Possidentis.
- 13 Possessio, in dubio, sufficit ad formandum iudicium certum de licito rei usu.
- 14 Cur Possessor præferendus sit Domino dubio.
- 16 Dubium, in Inchoante possessionem, impedit bonam fidem non in Continuante.
- 17 Possessor, rem, in dubio retinendo, nulli se periculo exponit.
- 18 Possessio, vtrambilibet partem reddit omnino tutam.
- 20 Dubitans de valore Matrimonij, an petere possit.

- 21 Possessor, debitam diligentiam omittens ad dubium vincendum, tenetur ad restitutionem.
- 22 Ante adhibitam diligentiam, re possessâ vti non potest.
- 23 Post illam, vti potest; si tamen tendat Emptorum monere tenetur.
- 24 Possessionem Inchoanti, cum dubio, non fauet possessio.
- 25 Depositurus, ad quid in dubio reneatur.

R A T I O N E S D V B I T A N D I.

CUM ex dictis constet, vnumquemque, non obstante dubio speculative, licite operari posse, quando datur ratio aliqua sufficiens ad illud practice deponendum; Quæritur, an, in materia iustitiæ, titulus possessionis sit sufficiens ratio simile dubium practice deponendi, eoquæ non obstante, licite operandi.

Videtur autem non esse, ideoquæ Titium mortaliter peccasse. Ita Adrian, 4. de restit. quest. de præscript. & quolib. 2. art.

art. 2. *Sotus lib. 4. de iust. quæst. 5. art. ult. Ledesma p. 2. quæst. 18. art. 1. d. 14. Aragon. 2. 2. quæst. 62. art. 1. tract. de Dominio.*

4 Probatur primò; Quia Titius, dubitans, pannos esse mutuo acceptos, dubitavit, an essent alieni, & consequenter an eos teneretur restituere; Cùm hoc autem dubio illis licitè uti non poterat, quia exponebat se periculo utendi re non suà, sicque peccandi contra iustitiam; Neque solùm operatus est cùm dubio speculatiuo, sed etiam practico.

5 Secundo, Quia, in dubiis, tutior pars est eligenda. *Iuvenis de Sponsalibus &c. ad audientiam: de homic.* Sed tutius est restituere, quàm retinere, cum in restitutione, nullum possit esse peccatum, in retentione verò esse possit. Ergo Titius dubitans, an panni essent alieni, eos restituere tenebatur; ideoque, non restituendo, sed ijs utendo, peccavit.

6 Tertio; Quia Titius, posito illo dubio, eos pannos saltem diuidere tenebatur cum pauperibus, si de nullo certo Domino dubitabat; Ratione enim dubij vel alius Dominus, vel Pauperès, loco illius, æquale ius habebant; Ergo, manente illo dubio, eos saltem diuidere tenebatur, ut seruaretur æqualitas ideoque, non diuidendo, peccavit.

7 Quarto; Quia, si is, qui rem aliquam in dubio possidet, eà uti possit, sequeretur, etiam Coniugem, in dubio de valore matrimonij, eo uti posse, ideoque non tantum reddere, sed etiam petere, ratione possessionis; Consequens autem est falsum; Tum ex c. Dominus; de secund. nupt. & cap. Inquisitioni, de sent. excom. Vbi expressè hoc definitur. Tum quia,

ex debiti petitione imminet periculum fornicationis, si non sit verus Coniux, Tum denique, quia, ante adhibitam diligentiam ad tollendum dubium, non licebat petere: Ergo, cum idem dubium maneat, post adhibitam diligentiam, nec post illam petere licebit.

NOTABILIA.

Aduertendum est primò; Possessio-
nem, ex natura sua, esse actum, siue exercitium, imo complementum domini, tunc enim aliquis dicitur esse rei alicuius perfectè dominus, cum eam iuridice possidet. Hinc autem fit primo: ut in iure possessio bonæ fidei, ad certum tempus continuata, habeat vim præscribendi, hoc est, transferendi dominium rei possessæ in ipsum Possessorem. Secundo, ut habeat vim generandi præsumptionem iuris, hoc est, verisimilitudinem siue euidentem quandam probabilitatem, quod res possessa vere sit Possessoris. Sicut enim actus, connaturaliter indicat potentiam, à quâ procedit, & quilibet effectus suam causam: Ita legitima possessio, est indicium domini, Atque ita etiam statuitur in c. si Virgo: 34. q. 1. & L. is, qui destinavit; ff. de rei vindic. & L. 1. in fine C. de condit. insertis; & probat Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 4. Vnde Possessor bonæ fidei, re possessa, nunquam spoliatur, donec plene, ac euidenter probetur, ad illum non pertinere; nec ipsi incumbit onus probandi, quod res sit sua, sed alteri prætendenti; Et reg. 65. de reg. iuris in 6. dicitur: in dubio, siue in pari delicto, ac causâ, meliorem esse conditionem possidentis. Tum quia, cum possidens habeat pro se iuris præsumptionem; quandiu delictum, vel ius, non probatur, Reus ab-

solvitur, & remanet in possessione suæ innocentia, vel rei, quam possidet; tum quia Possidens, in re, quam possidet, habet non solum ius domini dubium, sicut alius prætendens, sed præterea etiam ius certum possessionis, quod alius non habet. Hæc tamen locum non habent in possessione malæ fidei, quia hæc à iure merito reprobatur. Titulus ergo possessionis, in foro externo, est Iudici sufficiens ratio, in dubio iuris, bonæ fidei Possessori, rem possessam prudenter concedendi, & consequenter etiam ipsi Possessori, rem possessam retinendi.

- 9 Aduertendum est secundo. Forum internum conscientia, semper conformari externo, quando hoc, falsâ præsumptione non nititur. Ratio autem est; quia, cum utrumquæ Forum procedat modo humano, eo ipso, quod internum externo conformatur, rationabiliter, ac prudenter procedit; Hoc autem sufficit, ut in Foro interno, recte quis iudicet, ac operetur; Sicut enim in foro externo, inter Actorem, & Reum, est Iudex à Republicâ constitutus, ut unicuique tribuat, quod suum est; Ita, in Foro interno, inter hominis Libertatem, ac Præceptum, siue legem, constituta est à Deo Conscientia, tanquam Iudex, ut unicuique tribuat, quod suum est. Et sicut Iudex, in Foro externo, agit ad pœnam imponendam; Ita Conscientia, in Foro interno, ad imputandam culpam; Denique, sicut in Foro externo Iudex per suum iudicium est regula infallibilis rectè viuendi, ita Conscientia, per suum, est regula infallibilis rectè operandi. Vnde, cum Forum externum, cogit ad

seruandum promissum, vel quid simile, etiam internum, ad idem obligat sub mortali, & cum Forum externum supplet defectum jurisdictionis, illum etiam supplet Forum internum: Et ideo hanc vtriusque Fori conformitatem, tenent *Bald. Authent. ingress. num. 49. cap. de Sacros. Eccl. Sotus lib. 4. de iustit. quest. 5. art. 3. Couaruu. in cap. cum esses num. 7. de testam. Garzias tom. 2. de benef. par. 9. cap. 1. num. 10. Salas. quest. 21. tract. 8. disp. vnic. sect. 18. num. 166. Thomas Sanchez lib. 1. de matrim. disp. 5. nu. 20. & lib. 2. disp. 41. nu. 12. & lib. 2. in dec. cap. 10. num. 9. & lib. 2. cap. 23. num. 40. Vasquez 1. 2. tom. 1. disp. 66. cap. 1. num. 3. Suar. de Cens. disp. 40. sec. 5. nu. 16. 10. Sanchez in select. disp. 42. n. 4. & disp. 48. num. 55. & alij plurimi ab his relati. Cum ergo titulus possessionis, in Foro externo, sit ratio sufficiens retinendi rem possessam, erit etiam in Foro interno. His positis,*

RESOLVTIO.

R Esp. Titium, sericis pannis vtendo, 10 cum eo dubio, nullo modo peccasse. Ita *Thom. Sanch. lib. 2. matr. disp. 41. num. 12. Coninch. de Sacr. disp. 34. dub. 10. num. 93. lo. Sanch. disp. 43. nu. 12. Clauis reg. lib. 1. cap. 13. num. 13. Vasq. disp. 66. cap. 7. num. 36. Salas 1. 2. tract. 8. disp. vnic. s. 23. num. 223. Azor. tom. 1. lib. 1. cap. 19. quest. 5. Molina tom. 1. de iust. tract. 2. disp. 35. in fine Couaruu. reg. possessor 2. par. §. 7. num. 4.*

Primò; Quia, Cum Titius, pannos 11 illos, inter bona hæreditatis, inuenisset, eos bonâ fide possidebat. Ergo

COS

eos licitè, non obstante dubio, retinere sibi poterat, possessio enim est sufficiens titulus conscientiam dubiam deponendi, & retentionem honestandi, eo quod, ex regula 65. de reg. iuris in 6. in pari delicto & causà, melior sit conditio possidentis. Sed in dubio, par erat causa, quantum ad illorum pannorum dominium, par enim in eos dominium habebant, Titius, ac Dominus incertus. Ergo melior erat conditio Titij possidentis, ideoque licitè eos poterat retinere.

12 Secundo, Quia ideo in dubio melior est conditio possidentis, quia, in dubio, Possessor præsumitur Dominus rei possessa, & præsumptio iuris habetur pro veritate, donec oppositum manifestè probetur: Vnde, in Foro externo, in hoc dubio, protegitur Possessor in suà possessione, nec aliquid compellitur restituere. Sed præsumptio Iuris est titulus sufficiens, ad licitè retinendam, in dubio, rem possessam, & dat ius sufficiens, ad dubium Speculatiuum practicè deponendum; est enim titulus sufficiens in Foro externo; & iudicia Fori interni, & externi diversa non sunt, nisi quando Forum externum falsà innititur præsumptioni, internum verò nouit veritatem. Ergo, cum in casu res in utroque Foro sit dubia, etiam possessio erit titulus sufficiens, ad eandem rem in dubio, licitè retinendam.

13 Tertio, Quia, posita possessione, formare sibi potuit Titius iudicium practicum certum de licità pannorum retentione, ac vsu, deductum, non ex dubio speculatiuo, sed ex certis principijs: Sic enim ratiocinari potuit. In dubio, melior est conditio possidentis, & possidens

præsumitur dominus; ideoque uti potest re possessa. Sed ego pannos possideo. Ergo ego præsumor Dominus; ideoque illis licitè uti possim. Posito autem hoc iudicio pannos retinendo, ijsque vtendo, non peccauit, habuit enim iudicium practicum certum de licito eorum vsu, & consequenter regulam sufficientem ad rectè operandum.

Quarto, Quia, quamuis Titius, ratione dubij, haberet æquale jus proprietatis & dominij cum Domino incerto, habebat tamen ius non dubium, sed certum possessionis. Ergo retinendo, ac possidendo, nulli fecit iniuriam, sed vsus est iure suo, & consequenter non peccauit.

Neque dicas, per dubium, Titij possessionem fuisse interruptam, eo quod cessauerit bona fides, quæ consistit in hoc, quod possidens putet, rem, quam possidet, esse suam; Qui autem dubitat, hoc existimare non potest. Cessante autem possessione, iam ius utriusque partis fuisse æquale, ideoque pannos retineri non potuisse à Titio, sed cum pauperibus fuisse diuidendos.

Nam dubium, quamuis bonam fidem impediat in incipiente possidere, quia iniuste rem sibi arrogat, quam non magis existimat ad se, quam ad alium pertinere; in continuatione tamen possessionis illam non impedit, quia ad continuationem possessionis sufficit, quod ignoretur, rem esse alienam; hac enim ignorantia posita, dum res non probatur esse aliena, semper pro possidente est præsumptio, ut dictum est. Vnde illi semper fauendum est, nec obligandus est, aliquid restituere. Less. lib. 2. c. 6. dub. 3.

OBJECTIONVM SOLVTIO.

- 17 **A**D rationes autem in contrarium, resp. ad primam; Titium, quamuis dubitauerit, pannos esse suos, non tamen dubitasse, an eos restituere teneretur; cum eos possideret; & possessio sit titulus, ac ratio sufficiens dubium speculatiuum deponendi, & formandi iudicium practicum certum, vt dictum est; Neque pannos retinendo, vlli se periculo magis exposuit, quam si inuincibiliter ignorasset, esse alienos; cum enim debitam adhibuerit diligentiam, dubium illud factum est æquiualens ignorantia inuincibili. Sicut ergo si inuincibiliter ignorasset, esse alienos, nulli se periculo formaliter exposuisset, ita nulli periculo se exposuit, eos, cum illo dubio, retinendo.
- 18 **A**d 2. In dubio practico, tutiorem partem esse eligendam, & quando nulla datur ratio sufficiens, ad dubium practice deponendum. At in dubio speculatiuo, nulla datur obligatio, partem tutiorem eligendi, quando adest iusta causa dubium practice deponendi, & contra illud agendi. Neque Titius, pannos retinendo, vlli iniustitiæ periculo se formaliter exposuit. Quamuis enim panni, à parte rei, forsan essent alieni; optimam tamen habuit rationem illos retinendi, ijsque vtendi; Hæc autem ratio illum ab omni iniustitiæ peccato excusauit, vt dictum est, parumque refert, an, à parte rei, panni essent sui, vel alterius.
- 19 **A**d 3. Resp. posito illo dubio, Dominum incertum habuisse quidem æquale ius proprietatis cum Titio, sed non

æquale ius possessionis. Hoc autem reddidit Titio licitam retentionem, ac possessionis continuationem, quandiu non constabat de certo domino.

Ad 4. Resp. Concedendo, quod dubitans de valore matrimonij, post adhibitam diligentiam, non solum reddere possit, sed etiam petere debitum, est enim Possessor bonæ fidei, non minus, quàm Possessor cuiuscumque alterius rei: Si ergo, in alijs materijs, possessio est titulus sufficiens, vtendi re, de qua speculatiue dubitatur, an sit sua, erit etiam sufficiens in matrimonio, cum post debitam diligentiam dubitatur, an alter Coniux sit suus; Neque cum tali dubio, ad illum accedendo, exponit se formaliter periculo fornicationis, cum, ratione suæ possessionis, practice non dubitet, & fornicatio sit accessus solum ad cognitam non suam. Ad c. autem *Dominus*, respondetur, Eam definitionem intelligendam esse, quandiu non est adhibita debita diligentia, quamuis enim ibi ius loquatur indistincte, ratio tamen distinguere cogit, ne bonæ fidei Possessor, ob dubium inuincibile, ab vsu rei suæ, in perpetuum abstinere cogatur. Ante adhibitam autem diligentiam petere non licet, quia tunc petens, fornicationis periculo se exponeret; nondum enim est Possessor bonæ fidei. At post adhibitam diligentiam, ratione possessionis, nulli periculo moraliter se exponit, perinde ac si ignorantia inuincibili laboraret, dubium enim, cum post adhibitam diligentiam vinci non potest, æquiualeat ignorantia inuincibili, vt dictum est.

COROLLARIA,

- 21 Colligitur ex dictis primò; Possidentem, si, adueniente dubio speculatio, an res possessa sit sua, omittat debitam diligentiam, vt veritatem assequatur, & ea omissio sit causa, ne veritas amplius imposterum deprehendi possit, teneri restituere, vel ei, de quo dubitat, an sit dominus, vel, eo ignoto, pauperibus, partem valoris rei, maiorem, vel minorem, pro quantitate dubij, quia possidens, per tale dubium, accedente eâ negligentia culpabili, constituitur Possessor malæ fidei. Hic autem tenetur ad restitutionem, cum possessio ei non faueat. *Less. lib. 2. c. 14. d. 4. num. 23.*
- 22 Secundò; Possessorem, ante adhibitam diligentiam ad veritatem assequendam, teneri à rei vsu, vel alienatione, abstinere, quia frustra Dominum inquireret, prout tenetur, si eirem integram conseruare non teneretur. Si tamen res, de qua dubitatur, esset equus, vel seruus, posset dubitans, dum diligentiam adhibet, eo vti, animo solvendi Domino, pretium illius vsus, deductis expensis, quia in hoc Dominus non posset esse rationabiliter inuitus. *Vasqu. 1. 2. q. 66. c. 7. n. 36.*
- 23 Tertiò; Possessorem, post debitam diligentiam, domino non inuento, non solum licitè rem retinere, ac possidere posse; sed eâ etiam vti, eamque alienare, quia, si iuste possidere potest, nulla est ratio, ob quam, debeat ab ejus vsu perpetuò abstinere; Si tamen rem, cum

hoc dubio, possessam, venderet; Emptorem, de vitio admonere teneretur, quia aliàs rem vitiosam venderet, tacito vitio, quo cognito, Emptor eam nunquam emisset, & ex tali emptione sequi posset Emptori damnum. *Clauis regia lib. 10. rr. 2. c. 3. n. 29.*

Quartò; Possessorem, quando cœpit, 24 rem possidere, dubitans esse alienam, eo quod eam emerit, vel dono acceperit, dubitans esse furtiuam, si post adhibitam diligentiam, adhuc remanet dubius, teneri ad restitutionem, quia, cum non cœperit bonâ fide possidere, ei non suffragatur possessio, vt in dubio eius conditio sit melior. Non tenetur tamen integrè restituere; quia licet ei non ita suffragetur possessio, vt ratione illius possit rem integram retinere, cum tamen, post adhibitam diligentiam, non constat esse alienam, hoc satis est, vt non teneatur rem integram, sed solum eius partem, pro ratione dubij, restituere. *Rebell. par. 1. oblig. iust. lib. 2. de rest. quæst. 5. nu. 7.*

Quintò; Depositarium, ac Commodatarium, si dubitent, an, eorum culpa, depositum, vel commodatum perierit, & post adhibitam diligentiam, dubium vincere non valeant, non teneri ad restitutionem, quia, cum delictum in dubio non præsumatur. *L. Merito. ff. pro socio: Depositarius, & Commodatarius, sunt in possessione propriæ innocentie, ratione cuius possessionis, eximuntur ab omni onere restituendi, quando delictum certò non constat. Bonac. de contract. d. 1. quæst. 2. pun. 4. num. 4.*